

HANS-THIES LEHMANN

POSZTDRAMATIKUS
SZÍNHÁZ

Balassi Kiadó, Budapest

TARTALOM

PROLÓGUS

A tét	9
Szándékok	12
A dramatikus színház üzemi titkai	15
Éles váltás: a médiakor társadalma	17
Nevek	18
Paradigma	19
Posztmodern és posztdramatikus	20
Fogalomválasztás	21
A posztdramatikus tehetség viszonya a hagyományhoz	23

DRÁMA

<i>Dráma és színház</i>	25
„Epikussá válás” – Peter Szondi, Roland Barthes	25
Dráma és színház elidegenedése	26
„Dramatikus diskurzus”	27
Színház Brecht után	29
Feszült-e a feszültség?	30
„Micsoda dráma!”	32
„Formalista színház” és utánzás	33
A cselekvés utánzása	34
„Energetikai színház”	35
<i>Dráma és dialektika</i>	37
Dráma, történelem, értelem	37
Az áttekinthetőség ideálja (Arisztotelész)	39
Hegel 1: A reális kizárása	41
Hegel 2: A performansz	44

ELŐTÖRTÉNETEK

<i>A posztdramatikus színház előtörténetéhez</i>	47
Színház és szöveg	47
A 20. század	50
Első szakasz: „tiszta” és „nem tiszta” dráma	50
Második szakasz: a dráma válsága, a színház saját útjai	51
Önállóvá válás, újrateatralizálás	52
Harmadik szakasz: „neoavantgárd”	55
 <i>Rövid visszatekintés a történelmi avantgárdra</i>	 61
Lírai dráma, szimbolizmus	61
Statikusság, szellemek	63
Színpadi költészet	64
Aktusok, akciók	66
Sebesség, műsorszámok	67
Tájkép-dráma (landscape play)	68
„Tiszta forma”	69
Expresszionizmus	72
Szürrealizmus	73

A POSZTDRAMATIKUS SZÍNHÁZ PANORÁMÁJA

<i>A cselekményen túl: szertartás, tér-hangok, tájkép</i>	77
Kantor avagy a szertartás	81
Grüber avagy vissz-hangzás a térben	85
Wilson avagy a tájkép	89
 <i>Posztdramatikus színházi jelek</i>	 95
A szintézis megvonása	95
Álomképek	97
Szinesztézia	98
„Performanszszöveg”	99
1. Parataxis / Non-hierarchy	100
2. Szimultaneitás	102
3. Játék a jelek sűrűségével	103
4. Túltelítettség	105
5. Zeneivé válás	106
6. Szenográfia, vizuális dramaturgia	108
7. Melegség és hidegség	110
8. Testiség	111
9. „Konkrét színház”	114
10. A valós behatolása	116
11. Esemény/Szituáció	121

Példák

1. Egy este Jannál és barátainál	125
2. Narrációk	127
3. Szcenikus költemény	128
4. A művészetek között	130
5. Szcenikus esszé	131
6. „Kinematografikus színház”	133
7. Hipernaturalizmus	135
8. Cool Fun	139
9. A „megosztott” tér színháza	143
10. Színházi szólók, monológiák	147
11. Kóruszínház	151
12. A heterogenitás színháza	155

PERFORMANSZ

<i>Színház és performansz</i>	157
Köztes terület	157
Performansz általi tételezés [<i>Setzung</i>]	159
Öntranszformáció	161
Agresszió, felelősség	164
A performansz jelen ideje	166

SZEMPONTOK: SZÖVEG, TÉR, IDŐ, TEST, MÉDIUMOK

<i>Szöveg, nyelv, beszéd</i>	173
Nyelv és színpad az agónban	173
Textuális tájkép, a hangok színháza	177
<i>Tér</i>	179
Dramatikus és posztdramatikus tér	179
Posztdramatikus téresztétika	181
<i>Idő</i>	186
Posztdramatikus időesztétika	186
Az idő egysége	190
<i>Test</i>	195
Posztdramatikus testképek	196
Fájdalom, katarzisz	199
<i>Médiумok</i>	201
Illúziógépek	202
Médiумok a posztdramatikus színházban	203

Videoinstalláció	204
„Ábrázolhatóság” és ábrázolás.	
Elektronikus képek a tehermentesítés szolgálatában	205
„Ábrázolhatóság”, sors	207
EPILÓGUS	
A politikai dimenzió	211
Interkulturális színház	212
Az ábrázolás, a mérték és az átlépés	214
Afformansz művészet?	216
Dráma és társadalom	217
„A látványosság társadalma” és a színház	221
Az észlelés politikája, a felelősség esztétikája	223
A kockázat esztétikája	224
IRODALOM	227
NÉVMUTATÓ	239